



Պատասխանատու
Յովհաննէս Գիւլիսեան

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻՈՅ

Համակրն ուղղելի են
առ. Գ. Գ. Պալազարեան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՍԵՐՈՐԴ ՍՈՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԶՄԻՌՆԻՈՅ ՀԱՐԱՐ 13 ՄԵՊՏԵՄԲԵՐ 1880 ԲԻՆ 1153

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Անգղիա և ընթացիկ լուրերու կարգին մէջ երկու գլխաւորներ կան, մին վեհ, թագուհւոյն խորհրդարանական լրացեալ շրջանը քննարկող առթիւ խօսեցած ճառն, միւսն՝ խորհրդարանին Սեպտ. շին նիստին մէջ երեսփոխանաց ուսանց կողմէ յայտնուած կարծիքներն, որք կարեւոր նշանակութիւն կրնան ունենալ արդի աշխարհավարութեան գործոց մասին։

Վեհ. թագուհին խորհրդարանական լրացեալ շրջանին փակման առթիւ քննարկարարէ թէ՛ օտար տէրութեանց դաշինքներու կողմէ յոյժ խաղաղական ապահովութիւններ կ'ստանայ միշտ, թէ՛ նախորդ նախարարութեան ժամանակ կամ արդի խորհրդարանական շրջանին ըսկիզբը դեռ ևս անլոյծ մնացած՝ Պէրլինի դաշնագրին այլևայլ կէտերու գործադրութեանց մասին եղած որոշմունքն եթէ ցարդ յապաղեցան արգիւնաւորել, պատճառն այն է որ Բ. Դուռն Մօնթէնէկոյի նկատմամբ յանձն առած պարտականութիւններն դեռ չէ կատարած, թէ Պէրլինի դաշնագրին ստորագրող Տէրութիւնք Մօնթէնէկոյի և Յունաստանի սահմանագիծերուն, եւրոպական թուրքիոյ վարչական կազմաւորութեւ, և Ասիական թուրքիոյ հայաբնակ դաւառաց մէջ կարեւոր տեսնուած բարենորոգմանց խնդիրներուն գահայուցիչ կերպիւ լուծուած տալու միջոցներուն վրայ իրենց կարծիքը Բ. Դրան հաղորդած են և վեհափառ թագուհին յոյս կը յայտնէ թէ՛ եւրոպական համաձայնութեան շնորհիւ, որ Արեւելեան խնդրոց նկատմամբ ամրապինդ է և Պէրլինի դաշնագրին ստորագրող տէրութեանց Բ. Դրան վրայ միութեամբ ի գործ դրած ճնշման շնորհիւ առաջագրեալ նպատակը հասնելու պիտի իրանայ, որ Արեւելոց քաղաքութիւնն ապահովելու ամենէ յարմարագոյն միջոցն է։

Վերջապէս, վեհ. թագուհին կը յուսնայ նաեւ թէ ի մօտայ Աֆղանստանի գործերն ևս պիտի խաղաղին։

Իսկ խորհրդարանի Սեպտ. շին նիստին մէջ երեսփոխանաց ուսանց յայտնած կարծիքներն գլխաւորապէս հետևեալքն են։

Սըր Լոյսը դիտեց թէ նախարարութեան ձեռք առած միջամտութեան միջոցներն թուրքիոյ մասին բոլորովին անեղբոր կը դառնէ պատ-

ճառ ցուցնելով թէ՛ օսմանեան կառավարութիւնն պահանջուած բարենորոգումներն ի գործ չդնեն, թէ և զինու. սպառնալիք ալ լինի իրեն դէմ, և արդէն նաւային ցոյց և հարկադրիչ միջոցներ նոյն նշանակութիւնը կ'ունենան։ Եթէ Օսմանեան կառավարութիւնն լաւ չենթադրուի Ռուսականն անկէ զաւ չկրնար ենթադրուիլ, եւ ամեն որեւիցէ կառավարութիւնն օտար միջամտութեան դէմ բնականապէս կը դիմէ, և ժողովրդեան իւր կառավարութիւնն պաշտպանելու պարտաւորութեան առջև օտար միջամտութեան գործն աւելի դժուարին կ'դառնայ։ Անգղիա այսպէս ընելու պարտաւորուած չէ, և ոչ իսկ Անկլո-թուրք պայմանագրին կը պարտաւորէ զԱնգլիան թուրքիոյ որեւիցէ գործոց մէջ ձեռք դնելու։ Ուստի նախարարութիւնն պարտաւոր է նախ խորհրդարանին ընդհանուր համաձայնութիւնն ստանալ և ապա գործել։

Սըր Ուոլթի կարծիք յայտնեց զի եթէ Մօնթէնէկոյի և Յունաստանի նպատաւոր պայմաններու գործադրութիւնը Բ. Դուռն կը պահանջուի, պէտք է նաեւ Օսմանեան տէրութեան նպատաւոր պայմաններն ևս գործադրուին։ մինչդեռ այս մասին ոչինչ խօսք չէ եղած մինչև ցարդ։ Վերջոյիշեալ դիտողութեանց ի պատասխանի յայտարարեց լորտ Հարթիսկիլըն թէ՛ սահմանագիծերու և բարենորոգմանց մասին Բ. Դուռն իւր յանձն առած պարտականութիւնն ներք մինչև ցարդ կատարած չըլլալէն ծագում առած է մեծ վտանգ մի, որ թէ արեւելոց եթէ եւրոպիոյ միանգամայն խաղաղութիւնն մի գործելու կ'սպառնայ, Արդէն բարեկամութիւն և ոչ թէ սպառնալիք է այն միջամտութիւնն որով Անգղիա կ'ուզէ հարձել այն վեհերն որք կ'երկար իմն օսմանեան կառավարութեան գոյունութեան վրասակար են և այս ոչ թէ թշնամական սպառնալիք այլ բարեկամաբար նորա գոյութիւնն զօրացնելու ձեռնարկութիւն մի է։

Պ. Պոլքը բանախօսութեանց կարգին վրայ դիտողութիւն ըրաւ, և մասնաւորապէս նաւային ցոյցին դէմ խօսելով՝ բրիտանական ծովագետին երուած հրահանգաց մասին հարցումներ ուղղեց։

Սոյն հարցումներուն ի պատասխանի, արտաքին գործոց խորհրդական Սըր Չարլզ Տիլք յայտնեց թէ բրիտանական ծովագետին արուած հրահանգներն բնաւ չեն տարբերի միւս հրաման-

նախարար հաղորդուած հրահանգներէն։ Իսկ բրիտանական ծովագետին իբրեւ առաջին ընդհանուր հրամանատար կարգուած է, հալով նաւային ցոյցին, յարեց սըր Չարլզ Տիլք, նպատակն ուրիշ բան չէ, քացք միայն տէրութեանց կատարեալ համաձայնութիւնն զգալի ընել Բ. Դրան, որ ոչ թէ միայն Մօնթէնէկոյի, Յունաստանի և Հայաստանի, այլ Պէրլինի դաշնագրին որոշած միւս խնդիրներուն գործադրութիւնն իսկ փութացնելու համար պէտք է ի գործ դրուի։

Եւրոպական լրագրաց ոմանք կը համոզմունքն թէ՛ Հեղեանտանի ժողովրդոց կողմէ հանրագրութիւնը Անգլիոյ կառավարութեան խնդրած են որ իրենց ևս անտեսութիւն չնորհուի, սահմանագրական օրինաց համեմատ աղագոյն ժողով ղեկեալու։

Աֆղանստանի լուրերն ի նպատակ Անգլիոյ կ'իմացնեն թէ՛ էյուպ խան դէպ ի Հերաթ ապստամբներ է, և անգղիացի իօպէրիս զօրավարն հետամուտ է անոր ետևէն պիղծելու։

Մեծ. Պ. Ս. Կեմիս Աւետիքեան, մեր զմուռնացի աղան իմ քննարկով, որ իւր ուսմունքն Տրեգուն աւարտած է, յօթնարեւոյթ կըլսամանայ գերմանական թերթերէ կարեւոր կամ հետաքրքրական լուրեր քննելով հաղորդել ի հրատարակութիւն Արշալոյս Արարատեանի մէջ, Ուստի սիրով կ'ընդունիմք և մեք հիւրընկալեմք էջերու մէջ նորա աշխատութիւնը քաջայոյժ լինելով որ գերմանական յանձնագրէմ խմբագրութեան գաղտնի տարներն օգտակար կըլինին մեր ընթերցողաց։

Բաղ-ճոյն Գերմանական լրագրէն։

Պէրլինի նախագահ Օպլենկ լրագրի վերջին թերթերէն միոյն մէջ կը կարգաւորէ թէ՛ Ռուսիոյ ներքին գործոց նախարար կոմս Լօրիս Մէլիքով զօրանակաւ Տիկիլին ու դուստրն այս օրերս Պէրլին անցնելով, մայրաքաղաքին մէջ մնացած մի քանի օրերն նոյն ցոյց տուած ամենապարզ վարմունքն ամենուն զարմանքն միանգամայն և համակրութիւնն դրաւած են։ Այնուամայն իշխանութիւնն իւր սիրելի զաւակովն շուկան պոյոյտ ըրեր է հետիոտս, և ամենապարզ եղանակաւ խանութներն շրջապալելով իրենց պիտոյք գներն և ամեն տեղ իրենց խոնարհ վարմունքով հասարակաց ուշադրութիւնն դրաւեր են։

Յիշեալ գերմանական թերթն գովութեամբ կը յիշատակէ Հայ իշխանութեանց այս համակրելի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՀ ԻՂԶԻԿ ՄՕՐ

Ղաթարաղարդ Մայր Կայր անգիւլ,
Մինչ թաւալէր աւուրն անիւ,
ՅԱպահան քաղաքիս ութ աւուրց ի մէջ
Հանգեաւ ի Տէր Մայրն սիրամանչ,
Ո՛հ կաթողին Մայր
աղիւս կարօտ Մայր
ոչ զաից զքեզ։

Անտէրունչ եղէ յամենայնէ,
Ո՛հ քիւնջ օր էր այն կիրակիէ,
Ոչ ևս եղէց քեզ սեղանակից
Ո՛վ խղիկ Մայր իմ արտակից,
Ո՛հ կաթողին ևայլն

Ջուր անցանէի մօտ սենեկին
Ուր հանչէր խղիկ Մայր յանկողին,
Կամէր կոչել զիս մօտ, ոչ կարէր,
Ակնապէշ զփափաղն յայտնէր,
Ո՛հ կաթողին ևայլն

Աւուրն չորս ոչ եկեր ոչ էարբ
Օր աւուր նուազեցաւ անձամբ,
Ոչ թէ մի բան ևս խօսեցաւ,
Եթող զիս ի բաց ընթացաւ,
Ո՛հ կաթողին ևայլն

Բախական Մայր զիս խալ ուն
Թայսկոյս, յայնկոյս մի մտիւրութիւն,
Չկարեմ մի բոպէ քեզ մուսնալ
Մայրական սէր չթողու ուրանալ,
Ո՛հ կաթողին ևայլն

Ո՛վ քանի՞ օր քաղցր հնչէին
Ի խորս սրտիս բարբառք քոյին,
Եկից ի Տուն իմ նորաբոյ
Թանալ զվեմբ արտասուածոր,
Ո՛հ կաթողին ևայլն

Սոփի լեռուն քոյդ բնակութիւն
Խնդրեմ յԱստուծոյ քեզ Արքայութիւն,
Թող լուսնին իմ արտասուք,
Յիշատակ քո լիցի ինձ ուխտ,
Ո՛հ կաթողին ևայլն

Գ. Յ. Մ.

ԱՌԵՐՈՒՄՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Շքեղ փառաց Հայաստանի
Նսեմացաւ շուք պանծալի,
Որդիքն ի դաշտս նորին յրկուն
Հայաստան հայրենի Տուն իմ։

Չոգայ խնդրել վերդոցդ շաւիղ,
Ո՛հ սփռեցան յերկիր բազմաճիղ,
Ձիք օգնութիւն Հայաստանի,
Հայաստան ևայլն

Այլազգիք խուժեցին ի Հայաստան
Գտին տուն գրախտային պատրաստական
Ուր գեռք քառեակք ուղղեն զդաշտ դալարի
Հայաստան ևայլն

Խառն հոգմունք յանուն Ազգի հնչեցին
Մօլորեցան և ոմանք ի սուրբ կրօնին,
Կորուսին զանուն Արամեան Աղբին,
Հայաստան ևայլն

Քաջ լեռնաք, դառնաք և պատանի
Արբույշէք ծաղաւելոցն Հայաստանի,
Ձի թայցլին և ծաղկունքն հոտանի,
Հայաստան ևայլն

Գ. Յ. Մ.

ԱԶԳԱՅԻՆ

Պատուի Հայ գաղթականութեան, և նոցին արդի կացութեան յայտօք հետեւն ալ հետաքրքրական կարս ու ռեթիւններն յուղարկուած են մեզ Հնդկարնակ մեծապատիւ և ուսումնական բարեկամէ մի ի հրատարակութիւն Հաւաստի եմք որ ի Պոլսոյ ամենապատ. Ս. Պատ. յիարք Հայրն իւր սեպհական ազգասիրութեան նշանով յատուկ ուշադրութեան կ'առնու զայն:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՆԵՆԻՈՒԹԻՒՆ

Պար ինձ բարեք արդ և հայրենեք հոռուութեանց առած եղբի պահուն յորժամ յոգունք ի բնակչաց որ Զողայու ընթերկար յարմարեալ խառնութեան վշտացեալ լքանէին առ վշտին զհայրենիս և ապաստան ինչէն հետզհետէ յայլ աշխարհս, ուր և աղոյակի հանդիպեալ բազմի զվերային կրկնէին զառած:

Ստան մի ի նոյն գաղթականաց ի 1733 ամի ի ժամանակ թագաւորութեան Նաիրի Եւսի, հաստատեցաւ ի Բարսա, քաղաք վաճառաշահ ի հիւսիսային արեւմտեան կողմ Պատակական ծոցի, ուր սկսաւ պարսպիլ խաղաղաւտ ի պաշարանս վաճառաշահութեան: Առ ժամանակ մի ծաղկեցաւ վաճառականութիւն նոցին անդ և վարժ էր յարատեւել ի յառաջագնաց յայտնութեան, այլ վաղու իւն օրոյ քաղաքին պարսպաւորեաց զբաղումն ի նոցանէ լքանել և զայն և գողտել ի Հնդկաստան և այլուր: Նշանաւորքն ի վաճառականաց, որ կոչէին իշխանք, էին տեւալքն ի 1792 ամի: Օհանէս Բերդալէմեան, վարդան, Սարգիս, Մաղաք, մահտեսի Սարգիս, Յարութիւն իսահակեան, Գրիգոր, Սիմոն և այլք անաք: Անշտաւ է ի պատմական յիշատակաց գործք ազգասիրութեան կամ բարեպաշտութեան նոյրն: Զից մեծ է մեզ ընդայս Այլ թէ լիցի օրէն գուշակել բազում յիշատակիք և այլ անշարժ ստացուածք ընծայեալք ի պարգև ողջային եկեղեցւոյն տեղւոյ ջերմեան անգժ բարեպաշտութեան նոցին ակներև յարազայց հանդիսանան, բայց չիք ուրոյն ուրոյն յիշատակութիւն զանուանէ բարեպաշտ նախորատուացն ի վերջ կոյս դարուն մեծապատիւ եղբիս իսահակ Ե. տէր Գասպարեան, բարի համբաւ բնակիչ ի քաղաքին, որ և զփոխ հիւպատոսութեան Անգղիացւոց վարեաց զպաշտօն մինչ ցմախս կեսայնս եթող նա բոս յորդ բաղում ճոխութիւնս իշխանականս յանձին երեւր յազգի ազգի առաքելութիւն և ի դարման կրօնիկ և յարատեւութեան ազգային եկեղեցւոյն եթող բազում յիշատակիս և զկարեւորածն ծորչաւի բնական:

Զարմանալով թէ քով արքայն ուրի վրայ ինչ բնական Պատուի միտում ունի եղեր որ վերստին անդ կ'ուղղուէր: Բայց թագաւորն արագ օտքով կ'անցնի մարգերն, բրին միւս քով մեր անտառին մէջ կ'ըմանէ, քովի մարդիկն արմանք կ'առնէ: Եւ վերջապէս շատ ուղիներ անցնելէ ետք այն սիրանուէր Անգուք խրճիթը հովուական եկան հասան խմբովն համայն:

ԺԳ.

Յաջաւոր փեսացին, հովուանի հարուցաւ:

Թագաւորին հոգեւորական հանդիսին լուին, համբաւին ձայն հարուէ: Եւ ականջ հասած իր ամենէն լաւ համարած Զգեստներով իւր խրճիթէն դուրս կրկնապէս համեմատեցն: Որ այն շքեղ տեսարանին հանդիսանալու իր ինքնին: Ո՛րք կը վաղեմայն այդպէս շուտով, բնաւ իշխանն անողջ դէմքով, հեցիկ այդ տեղ, սիրուն կուսան, զի հարսանիքս, որուն փեսայն ես ինքս եմ, գիտցած չիմ, առանց քեզի չբարկեմ: Այո՛ ես չեմ յոյժ սիրած եմ, ու բիրտոր աղջիկներէն: Բլբեղ միայն ինձ ընտրեցի հարսն սիրուն և սաղեղ: Այս Ետն զո՛ւ պիտ' ըլլաւ կենացս ընկեր թէ կամենայ: Եւ թէ երբ ընդունելի այս իմ բազմաբա ըլլայ քեզի: Ո՛վ Տէր իմ, չեմ կրնար հաւատալ որ այդ փառքին եմ պահանջող: Զբարձանալ կուզէ ձեր սիրտ ուստի կատակ կընէք ճշգրիտ: Բաւ արդիւն համեմատաբար ու դէպ ի ետ առաւ մէկ քայլ: Ո՛ր, ո՛ր, բնաւ իշխանն մեծ, կատակ չկայ, խոսքս է անկեղծ: Երբէն քո հայրը ինձ ալ հայր բնորոշ եմ դու մի զարմանալ: Այլ իրար ի տուած ազգ իշխանն անոր հօր բարեբաւտ: Ի՞նչ հով ունիք միայն հաճէ, զի ամեն բան լեցնեցած է: Բայց որպէսզի խաղաղութիւն մեր մէջն ըլլայ միշտ հաստատուէ, Գէտք ես երդում ընել հիմակ որ իմ կամքն զատ ուրիշ կամք Բնաւ երբեք պիտի չ'առնեմ իմ կամքս միայն քեզ կամք հանձնաւ:

Դեցւոյն եթող բազում յիշատակիս և զկարեւորածն ծորչաւի կենդանի էր նա ի բարեկարգութեան ընծանայր առ ամենայն ինչ, բայց ի բառնալ կենաց սորին կերպարանափոխ եղև ամենայն ցիր և ցան եղեն անտի երեւելի բնակիչքն և բազումք առ ետեղ վճարեցան ի կենաց: Զարդիս միայն 10 տունք Հայազգի բնակչաց գտանին անդ, բովանդակն 55 հոգիք: Ոմանք ի նորոյ ի Բարեբոնէ եկեալ անդ չունին ի ձեռին իւրեանց յաջողակ գործ ինչ, հաղիւ թէ զպէտս կենացն հայթայթեն:

Հուլիսի ք կամ հին գրչադիրք չգտանին անդանօր, բայց եթէ լեւալեն, ասի թէ առեալ են այնք ի Բարեբոն ի հանդուցեալ Մենուպ առաջնորդէն ընդարձակեալ անօթեղինաց եկեղեցւոյն: Եկեղեցւոյն դռն այժմ մեծամեծ պողպատեւ արմաւենեաց պարտէզք, նուէրք երջանկային անտակ նախնեաց: Բաւական արդիւնս ընծային նոքա, բայց բոս լոյս յուժպէտս ի գործ ածին ի կառավարէ միջէ որ բոս քմաց առնէ զոր ցանկայ: Եկեղեցւոյ տարեկան եկամուտն է 3000 ունիք, յորմէ չորս 100ն տարեկան հաստնէ վիճակաւոր քահանային և 100 ունիք ժամկոյնս:

Գանի ամսօք յառաջ գէպ մի պատահեցաւ անդ, զոր արժան համարիմ յիշատակել աստ ի տեղեկութիւն հեռաբնակ ազգայնոց, միտեցաւ մայն և հրաւիրելով իննարհաբար զուշադրութիւն Գեր. Պատրիարքին և Պոլսոյ յայն ազգային կարեւոր երեւթ:

Մեծ կուլապեան Գրիգոր թփիչ Պէյ ընտանեօք ժամանէ անդ ի Պոլսոյ քանի ամսօք յառաջ որպէս բժշկական արքունի հիւանդանոցին տեղւոյն յիշեալ բժշկին ազգ իննի անկադչաւիլ կառավարութեան ազգային գրչոյն: Եւ ի միջի գէն գաւէ գործել զուժալն առաւել ազգայնաց: Իսկայմ միջոյի պատահի և անդ արժանապատիւ տէր Մաղաքիս վարդապետ առաջնորդն Բաղատայ, ընդ որում յառաջագնաց բժիշկ Պէյ յորդոր մատուցանեն փոքրաթիւ ժողովրդոց անդուն ի միաբանութիւն և կոչեն ժողով համախումբ, ուր և քուէիւք չորեքին պարտնայք կառավարիք ընտրին եկեղեցւոյն, որք և անմիջապէս պահանջեն ի հին եկեղեցւոյն զհաշիւ եկեղեցւոյն: Չլանայ եկեղեցւոյն տալ զհաշիւ, յայտ արարեալ թէ ինքն ընտրութեամբ Բաղնատայ ժողովրդոց կայ եկեղեցւոյն: Վարդապետն և բժիշկ Պէյ լսելով զայս պատասխանի անմիջապէս խնդրախօսութ մատուցանեն Վալի բաշային միանգամայն և յայտեն յուժպէտս վատնուին եկեղեցական:

արդեանց Բաշան հասաւ լեւալ արդարացի բողոքանց նոցին խառնութեամբ արտաքս բերէ ի տանէ եկեղեցական զհաշուեւորմանս ազգ և անհալ յեկեղեցին փակել տայ յերկաթեայ արկել և կնքէ մինչ ի Ս. Պատրիարքէն և Պոլսոյ հրամանապիկ հասանիցէ յիշեալ Մաղաքիս վարդապետին առնել զոր արժունն: Զի ժամանեալ հրամանապիկն հին եկեղեցւոյն ծածկաբար փակեալ կաշառէ զվալի բաշան, որ և բոս քմաց հեռագրէ առ Կ. Պոլսի զպարտանաց բանազգարգապետէն և զայլոց որոյ վասն բարձրագոյն Դրան հրամանաւ անմիջապէս վերակոչին անտի առ Պոլսի արժաւ: Մաղաքիս վարդապետ և վեմաւ կուլապեան Գրիգոր Պէյ թփիչ և Եկեղեցւոյ վերաբերեալ հաշուեւորման կնքեալ ի մէջ արկելն երկաթեայ մասս մինչ ցժամանումն ի Պոլսոյ քննի մոյ:

Չունիմք քաղաքական վարչութիւն, բայց խնամօք Տեաւոն ունիմք կրօնական և ուսումնական հաստատութիւնս ի տեղիս տեղիս կառուցեալ ի բարեյիշատակ նախնեաց մերոց բարեպաշտից, այլ ցաւ ազգային զի ոմանք ի նոցանէ յայտարարի դատարն յաւաղելի դուրսեան:

Գ.Ա.Ս.ՊԱՐԵԱՆ

Միտեցաւ, ի 27 Յուլիս 1880
Միտեցաւ մեր Հնդկաբնակ աղին բարեկամ Մեծ պարոն Գ. Ե. Ս. պատուելիէն երեք գրաբնոյ տաղաչափութիւնք յուղարկեալ են մեզ: Մեծ իշխէ Եւ, Աւերման Հայապատիւ Արքեպիսկոպոս վերստգրեալք որոց մէջ Մեծ հեղինակիւ իւր սիրասուն մօր վախճանման մասին ըզգացած վիշտն ու քրիստոնէական միջնորդութիւնն և առ աւերումն հայրենեաց իւր հառաչանքն, և արեցութեան համայնաւոր հեռանքն նկարագրուած են, որոց առաջին երկունքն սերկայ թերթիս Բանասիրական մասին մէջ հրատարակեալք են, և երրորդն յաջորդութիւն տամք ի լոյս:

Կ. Պոլսոյ յունական նեօքոլո լրագրին համար, որ ինչպէս նախորդ թուով ծանուցած էինք որ երկամեայ դադարման դատապարտեալ է, կ'իմանամք թէ յոյն և հելլեն վաճառականք և սեղանաւորք յատուկ հանգանակութիւն բացեր են, և որոյ արդիւնքն մինչև ցարդ 1000 իրացի հասեր է: Սոյն իրողութիւնն յայտարար ապացոյց է յունաց ազգի ոչ միայն ընթերցասիրութեան այլ մանաւանդ փափուկ հայրենասիրութեան և ապագայի հեռատեսութեան փափուկ էր իրաւի որ նոյն ազգայն ըզգացումն քննարկուաւոր կերպիւ փայլէին նաև:

Այն կերպով և խոսք կուտամ Դարուհին կրկնեց յայնժամ եւ թէ զիւլիս յետին մէկ անձն ըլլար անգամ ինձ պըսակուած Պարոն Եր անոր ըլլալ հրաւ, լուծք կըրել իւր անեղուն: Ո՛րչափ ուրեմն ևս առաւել երբ ձեր վըրայ կուգամ դտնել իմ իտաղաւորս միանգամայն և ամուսնեմ անցուդական:

ԺԴ.

Խրափք հովուանայն

Երբոր տեսան աւագանին սոյն ընտրութիւն թագաւորին Մեծ հիացմամբ ու ծափաձայն գովութիւններ տալ ըսկան: Եւ իշխանին հրամանաւ հարտար կանայք թուով սակաւ Դարուհին մեռան խրճիթ, ոսկի գոհար և մարգարիտ Տեղապետն անոր վըրայ, զարգարանքին չափը չկայ: Մեծ թագաւոր մի վայելուչ որչափ զարդեր կան փունջ առ փունջ Հարսին վըրայ կրփայլէին ճարտարութեամբ գեղարուեստին Աղին կրկնեան այն խմբովն մեծ հիացմամբ կըրիտէին: Թէ ինչպէս այն դաշնային տան մէջ բարեկարգ ու խոհական Մարտութիւն մի պարտաւրկած էր աղքատութեան դէմք վշտըմբեր: Մինչև անգամ այն յարկ աղքատ թուէր իրենց շքեղ պալատ:

ԺԵ.

Հարսանիք

Անշուք հեղին այն վերջապէս դուրս կը հանեն մեծահանգէս Գեղատիսիլ աղջիկն հովու: Զարմացողներն էին անթիւն: Զի արքունի ձեւերն ու շուք և ըզգեստներն ոսկեհամակ Անոր բընիկ գեղին վրայ աւելցունցին շնորհ գերակայ: Բայց թագաւորն այս հովուուհւոյն նախկին զարդերն ու պարզութիւն նախամեծար կ'ըստէր սրտէն քան արքունի ձեւերն ամեն:

(Գրքի շարունակում)

մեր մէջ . և այն ժամանակ արագատիպ մտմուռ
մի հայրթայթեւու համար Մաւիւի առաջարկած
փոխառութիւնը ոչ թէ մինչև ցարդ կ'երկարէր
այլ ժամայ մի մէջ պոսակուած կըլնէր :

Այսինքն-ով-ն Մ-րդ Ժէ՛հն Պրայտ է ԶԴ-անի-ն

Ամսոյս 11ին դաղղիական շոգեհաւուլ Մարտէյ-
էն քաղաքս հասաւ Անգղոյ Հասարակաց խոր-
հրդարանի անդամ հայասէր Մսթր Յէմս Պրայս
և խիստ սիրալիւ կերպիւ ընդունուեցաւ քաղ-
քիս Հայ Հասարակութենէն : Մեծա. ազգայնոյ
մի կողմանէ փառաւոր կառք մի անոր հրամա-
նին ներքէ գրուած էր, և ընկերութեամբ մի
քանի երէկելի ազգայնոց ուղղակի ազգային Ա-
ռաջնորդարանն երթալով, ուր ժողովուած էին
քահանայից դասն և նշանաւոր աղբայինք, Հա-
յերէն և Անգղիարէն լեզուաւ ուղերձներ կար-
դացուեցան, և ըստորում Գերա. Առաջնորդն
բացակայ էր ի Մանիսա, փոխանորդ արար Արժ.
Մակար Ծ. վարդապետն կարդաց հայերէն ու-
ղերձն : Մսթր Պրայս ևս իւր կողմանէ Անգլիա-
րէն լեզուով պատասխանելով քաւ մեծ գոհու-
նակութիւնը յայտնեց իրեն եղած սիրալիւ ըն-
դունելութեան համար, և խիստ լուրջ և իմաս-
տալից կերպով խօսեցաւ ներկայ քաղաքական
պարագաներու վրայ, ըսելով թէ քանի որ Եւրո-
պոյ մեծ տէրութիւնք Պէրլինի դաշնադրու-
թիւնն ստորագրեցին, նոքա ևս պարտին յոյն
դաշնադրութեան և ի նպաստ Հայոց 617 յօդ-
ուածին գործադրութեան վրայ հսկելու : Բաց
իզմէ ուրախ եմ, ըսաւ, ձեզից յայտարարելու, որ
չատ ուրիշ Անգղիացիներ ևս կան, որոնք Հայոց
համար մեծ համակրութիւն ունին, և անոնց ի-
րաւունքներն պաշտպանելու համար համակիր
ողւով կ'աշխատոյն : Միայն թէ անհաւանք մի'
լինիք, ըսաւ Մսթր Պրայս, Հայկական խնդրէ ա-
ռաջ դժբաղդ արար տակաւին ուրիշ խնդիրներ
կան որ ի կախ կրման, օակայն հաւաստի եղիք
որ վաղ կամ անագան Եւրոպա Հայոց իրաւանց
գործադրութիւն ալիտի ընէ անշուշտ : Իսկ իմ
մասին, կրնամ վստահեցնել զձեզ, որ ինչպէս
ցարդ այսուհետեւ ևս չպիտի զլանամ աշխատիլ
իմփանն յօգուտ այնպիսի ազգի մը որոց հա-
մար այնչափ մեծ համակրութիւն ունիմ : Հուսկ
յետոյ Մսթր Պրայս ընկերութեամբ եկեղեցա-
կանաց և ազգայնոց Ս. Ստեփաննոս եկեղեցին
գնաց, և երէսեւ վարժարանները այցելեց, և
իւր գոհունակութիւնը զանաղան առթիւ յայտ-
նեց : Ս. Մեսրոպեան վարժարանի այցելուաց
տուժարին մէջ իւր անունը ստորագրելով քա-
ղաքական մի քանի տողեր գրեց :

Հատորում ժամանակը խիստ սուղ էր, և գաղ-
չեական շողեհաւն կէսօրին ճամբայ պիտի ելլէի
Գէպի Պոլիս, ուստի մեր աղգայինք հրաւիրե-
ցին զՄաթթր Պրայս և իւր Անգլիացի բնկերները
Միլի հոյակապ պանդոկը ուր գեղեցիկ նախա-
ճաշիկ մը պատրաստուած էր։ Սեղանի վրայ
փոքրիկ սէնձէր իօսուեցան փոխադարձաբար
և Մաթթր Պրայսի կենացը և Անգլիոյ վեհանձն
ալգին համար կենդանութեան բաժակներ ա-
ռաջարկուեցան։

Մարտի Դրայս կրկին և կրկին իւրի՜ գոհունա-
կութիւնն և շնորհակալութիւնն յայտնեց իրեն
եղած սիրայիւր բնդունելութեան համար : Վեր-
ջապէս մեր ազգայինք ընկերացան իրեն հետ
մինչև շոգենաւ, և իրենց չեղմանդակցութիւնն
և ուրախութիւնն կրկին և կրկին յայտնելով
Մարտի Դրայսի՜ բաժնուեցան իրարմէ ամենայն
գոհունակութեամբ :

Shulkinin L. P. K.

Ամսոյս ցին երեքչարթի օրը եղեռնագործական աղէտք մի տեղի ունեցաւ ի Նարըլ գիւղ (Հէմիքիլ) Պոնտկայէն կէս ժամ հեռի, որ Զմիւռնիոյ գրեթէ ամբողջ հասարակութեան վրայ խորին և տխուր ապաւորութիւն ըրաւ : Սոյն եղեռնագործութեան զհսկեալ Զմիւռնիոյ հինաւորոյց և քաջատոհմիկ Աքճալեան գերդաստանի աւաղագոյն Մեծա. Յովհաննէս Հիէնտիկ, Աքճալեան վայելազեղ, կորոյի և բանիբուն

մեր հայրենակիցն , որ ինչպէս վառուդրէ մե-
ծահարուստ հօր պայազատ՝ իւր կենաց մի ժամն
տէրութեան ժողովներու անդամակցութեամբ
վաճառականութեամբ անցունելէ զինի բաւա-
կան տարիներէ հետէ իւր ազնիւ ընտանեօքն
խաղաղ կեանք կրկաբէր է Նարըր Դիւլ՝

Սոյն գիւղի և շրջակայ գիւղորէից մէջ յոքնաթիւ նւնեհեաց պահտէղներ , ձիթաստաններ , արտեր և անդաստաններ և քնդարձակ կալուածներ սորա հօր Թեմ. կարագետ աղայի կըլերութեանն, ուր նա ամենայն ճոխութեամբ հաստատուած էր գրեթէ դարէ մը ի վեր :

Տեղի ունեցած եղեռնական թվործոյն պատճառով
մուծիւնն՝ հետեւեալն է :

Տառնեհնդի չափ յոյն չարագործք և նոյն եւրեքշաբթի իրիկուն ժամբ 6ի ատեններ ըստ եւրոպացւոց նոյն գիւլը Աքճալեան էփէնտիի սանայգիի կողմի դուռը կըդարձեն և Աքճալեան էփեանձամբ կըհարցնէ յունարէն թէ «ո՞ր է» . «ես եմ բաց» յունարէն պատասխանող ձայնը ծանօթ լինելով իրեն կըբանայ դուռը և յանկարծ ոճրապօրծք գալոյն ի ձեռնի վրան թափնելով չարաչար կըվիրաւորեն զիւրքը , քանի մը տեղերէ , շնչաստպաւ կիյնայ : Տարակոյս չկար որ եթէ նախապատրաստ գանուած ըլլա՛ր՝ բոլորին դէմ կ'ափռէր եր կռուիլ և օգնութիւն հաճե՛նելու ժամանակ շահիլ : Աքճալեան էփէնտիի դուռտն իր հօրը օգնութեան փութալու տառն չարագործներէ երկուքը բռնի այգիին մէկ խորշը ծառով մը տեղ կըպահեն դանի և հրացանի կովով կը գանաւործեն ո՛ր ձայն չհանէ : Տան յոյն սպանաւորին վրայ ևս յարձակելով կըվիրաւորեն ո՛ր ազգային հիւանդանոցն կըգտնուի այժմ կեանքը վտանգի մէջ :

Զարադործք վեր կերթան Տիկինն՝ վիրայադ-
ձակելու Տիկինն կաղաչե ըսելով ինայեցեք մեր
կենայ ե ինչ որ ունինք այս երկաթափղին մէջն
է առէք : Զարադործք երկաթարկղը առնելով
կըմեկնի : Աքճալեան էֆէնտի մի քանի վայր-
կեանէ ղինի կըվախճանի ի հասակի գրեթէ 60
ամաց , ի ցաւ սրտի իւր աղնիւ բնտանեաց , աղ-
լականաց ե թորոյ բարեկամաց :

Հետևեալ Երբ Այա Պէյն ոճգագործաց հետքը
խուղարկելու ատեն չըլտկայ գաշտի մը մէջ եր-
կաթարկղը ջախջախուած և մէջի բոլոր թուղ-
թ երբ մօխիւր դարձած կըգտնուի ։

Հանգուցելոյն յուգարկաւորութիւնն փառա-
ւորապէս ֆատարուեցաւ չորեքշաբթի Երբ Ս-
կանփաննոս եկեղեցւոյ գերեզմանատան մէջ

Հանգուցեալն Գ. Կարգի Մէհիտիէի Հրանշա-
նը կրկրէր, Կրէտիլը Ի յիշատակ իւր անկու Տիւ-
կինն, և սիրասուն որդիքն Պ. Արմենակ, որ Ղառ-

ստպայի երկաթուղւոյն Սալէհիլին կայարանն առ-
սուշ է . և դեռսորն Օրիորդ Բօզա (Վարդուհի)
որք կրեց հօրը խնամովք լաւ կրթութիւն ա-
ռած և մի քանի լեզուաց ուսմանն քն աւարտած
ն , և եղբայր մի , մանաւանդ եղբօրորդին
Մեծ . Զովհաննէս էջէնտի Պ . Արճալեան , որ եր-
կար տարիներէ ի վեր քաղաքիս Պարսկական
հիւպատոսարանի քանչէլէրն է այժմ ի բացակայ-
ութեան վերեւ . հիւպատոսին նորա փոխանոր-
դութիւնն կրկարէ ամենայն խոհականութիւն :

— Ոստիկանութիւնն առնոյս 11/ին հինգշաբթի
օրն յանդգեացաւ չարագործաց եօթը կառավորներ
բերելու յիշմիր :

Այս եօթը հեղին չարագործներն իզմիրի հա-
րաւային արեւմեան կողմը գտնուած Գիրիզման
գիրիւի ճանապարհին վրայ միգաւաճառ մահմե-
տական մի քեռք անցունելով կրօնին Սէյտի
քեօյ ըսուած Գիրիւի ետեւը քորին Ուլան Կէլ-
մէլ կըղահէն և պատմուածին նայելով 3000
մէհրտ բերել տալ կըհրամայեն : Սոյն լուրը իզ-
միր հասած ժամանակ ոսթիկանուլթիւնն կըփու-
թայ չարագործաց գտնուած տեղը և կ'ստիպէ
որ անձնատուր լինին : Իսկ չարագործք անմի-
ջապէս կ'սպանեն մահմէտականը , և կ'օխին
զինուք մարմնչիլ : Ոսթիկանուլթիւնն վերջապէս
կըյաջողի սպանել եօթն ալ, և գլուխներն բե-
րել ի քաղաքս : Ոսթիկանուլթեան մարդերէն
1 հոգի կ'սպանուի և 2 հոգի կ'ըմիրաւորուի :

— Դասապայի թաղական խորհուրդն կբտեղեկարէ թէ Պոտոշ անուն յոյն մի Մաթիեան

կիրակոսի որդոց մի այգին յափշտակել ուղղելով
Մահմեդ անուն Պարսիկ մահմեդական մի պահ-
անորդ կը զնէ այգիին մէջ : Որքերն այգին դա-
ցած ժամանակ Պատոյի հրամանաւ պահնորդն
կըծեծէ որքերն և անոնցմէ մին ատրճանակի
գնդակով կը գործաւորէ , որք այժմանկողին ին-
կած են անուր պարէնի կարծա : Ազգ. վարչու-
թեան հոգիէ թագրի տրուեցաւ Դուռը , և
գատը թէ և Մաթիսնի կառավարութեան ատ-
եանը ելած է , անկայն իրականց դործադրու-
թիւն , և եղած տակաւին :

—Քաղաքին Շեյխան Լալը բռնած լնդիկայն վերջին օրերս միջքանի գողոված էր քանակն, որոնց մին է որ հայացողի ձեռագործած վաճառի մը խանութը բանալով 110 լիրայի գումար վերցնելով փախուստ տուին և գետն էնքան իր չեղաւ ձեռք անցունել:

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ

ԱՅԻՈՆ, Մեր ղերկին թիւէ՝ զինն եղած վաճառմունքն են . 94 կողով ըստ վէճակ talequale, չէքին 200—212 զրուչի : 58 կողով հասարակ ապրանք Ասէլ չէքին 227—230—232 զրուչի : 8 կողով Պոլաբճ չէքին 235 չղուչի : Հրապարակիս մէջ տոյն գլինքն աւայ տմ հաստատուն կըմնան : ԲԱԼԱԿՐՈՒՏ : Միէն Ենչի Թէճակի մէջ են արժէք ներն : վաճառմունքն են 4500 կենդինար բանուած , կենդինարք 98—113 զրուչի : 1500 կենդինար պաւլո կենդինարք 88—93 զրուչի : Սաւլեմեկն չամիլին Կէնն է տխան 3 1/4 5 1/2 քոտ տեսակին :

ՊԵՆՆՏՈՐ

Ատանայի Գերա . Բարոզըլ եւ Պատռաթման Ռառամնական լաբիրդոյ կողմէ, Զմիւռնիոյ Ազգային վարչութեան պարտոմասպես իննց տրուած է, որ տեղւոյն ազգային երկխոս վարժարանաց համար մի հայկաբան զաստուռ կըլնգորուի, եւ երեք վարժուհիներ, որք իրենց ուսմանց հետ ըստ բնականին անդենս գործուրեան եւս տեղեակ լինին :

Սյուն պաշտօններու ցանկացող անձինք կարող են Մ.ճ.Վ. վարչութեան ղիմել յառաջնորդարան իրենց կամքն յայտնելու եւ աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու համար :

English Commercial School

Արձանագրութի օրերուն լրանալէն զկնի սոյն
գալուցն իւրիկն պիտի բացուի առաջիկայ Սեպ-
տեմբեր ամսոյ 8-20ին :

Ուսուցիչ պաշտօնեայք 14 ամէնէնք հոն, որոցմէ
3ք Անգղիերէն լեզուի ուսուցիչք հն հ ներքին
Սոյն առաւելութիւնն հարկաւ մեծապէս օգտա-
կար պիտի լինի մեր աշակերտաց Անգղիերէն
լեզուի ուսման մէջ զարգանալու :

4. 2. 1951

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՈՒԹԻՒՆՔ

U' S E O R U.

Այս անուամբ և տարւումն մէջ մի քանի հատոր
լինելու խնամամբ քաղաքի մէջ սկսաւ հրատարակ-
ութիւն մի Գեղական, Աղբալէն և Գրեական, ոչխատարա-
րութեամբ Մեծ. Գ. Սահրեանի; և որոյ Առաջին հա-
տորն արդէն բաւական տարածութիւն աւելցաւ :

Պարունակութեան ընդարձակութիւնն, նկատեալ
ընտրութիւնն, զբաղան ճաշակն, և ժամանակիս
նշուոյն համեմատ յառաջդիմական գաղափարներու
սեփականութիւնքն, որովք լի են գործոյն ամբողջ 220
չափ էջերով, մեր Աղլիկ համայն կարեւոր և օգտակար
մատենանքէր-մին քրտձ են հայն :

Մեղեցորայի մէջ մի հասնորին գինն է մէկ արծաթի
մէճիտիէ, կըծախուի Իլըրի, Գ. Մսերեան վաճա,
ռատուուն ի մեծ Վեդդր խան թիւ 33, և գրատուն
ի Սելիւրի խան թիւ 17 և Գ. Պօղոս Մ. Մերզան Մսեր
եան և գրավաճառ Գ. Յովսէփ Գազաֆեանի ըով.

Տէր Լազարոս,

ገ. - ከ. ላ. ግ. ለ. ለ. ለ. ለ.

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՒՍՈՑ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ